

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мистецтво театру ляльок

**Соболевська Світлана
Олександрівна,**

кандидат культурології, доцент
кафедри філософської
антропології, філософії культури
та культурології

I. Основна мета дисципліни

Ознайомлення студентів з теоретичними і практичними аспектами діяльності театру ляльок, з різноманітністю його форм та художніх засобів, з видатними творчими колективами цього виду театру та окремими митцями, історією розвитку традиційного і сучасного професійного та аматорського театру ляльок, його ролі у соціалізації та інкультурації особистості.

II. Місце навчальної дисципліни в програмі підготовки фахівців

Для усіх спеціальностей
ВИБІРКОВА ЧАСТИНА
ВВ1 Вибір дисциплін з переліку

III. Програмні результати навчання

Здатність:

- мати навички критичного мислення, викладати у зрозумілий спосіб власні думки, здійснювати їх аргументацію;
- знати та розуміти теоретичні підходи до визначення культури, її проявів та форм існування;
- збирати, упорядковувати та аналізувати інформацію щодо культурних явищ, подій та історико-культурних процесів;
- інтерпретувати культурні джерела (речові, друковані, візуальні, художні) з використанням спеціальної літератури та визначених методик, аргументовано викладати умовиводи щодо їх змісту;
- знати основні різновиди театру ляльок і творчість митців театру ляльок для розвитку самостійного критичного мислення і здатності аналізувати мистецькі твори;
- визначення культуротворчої та соціальної ролі аматорського театру ляльок у процесах ідентифікації та формування особистості його учасників і глядачів.

IV. Короткий зміст дисципліни

Змістовий модуль 1. Історія розвитку світового театру ляльок

Тема 1.1. Походження театру ляльок та його класифікація.

Тема 1.2. Театр ляльок у країнах Європи.

Тема 1.3. Традиційні східні театри ляльок.

Змістовий модуль 2. Український театр ляльок

	<p>Тема 2.1. Український вертеп: витоки та організація. Архетипні риси персонажів українського вертепу.</p> <p>Тема 2.2. Становлення професійного театру ляльок в Україні.</p> <p>Тема 2.3. Сучасний театр ляльок в Україні: фестивалі і стилеві напрямки.</p> <p>Змістовий модуль 3. Театр ляльок у процесах ідентифікації та формування особистості</p> <p>Тема 3.1. Вузлова лялька як символ української ідентичності.</p> <p>Тема 3.2. Роль художнього слова та образотворчих засобів у процесі роботи з театральною лялькою.</p> <p>Тема 3.3. Аматорський театр ляльок у соціалізації та інкультурації дітей з особливими потребами.</p>
V. Назва кафедри та викладацький склад, який буде забезпечувати викладання дисципліни	Кафедра філософської антропології, філософії культури та культурології Навчально-наукового інституту філософії та освітньої політики Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, Соболевська С.О., кандидат культурології, доцент кафедри філософської антропології, філософії культури та культурології
VI. Обсяг навчального навантаження та терміни викладання дисципліни	На вивчення дисципліни відводиться 90 годин (3 кредити ЄКТС), з яких денна форма навчання: лекційних – 18 год., семінарських – 16 год., самостійної роботи – 56 год., заочна форма навчання: лекційних – 6 год., семінарських – 4 год., самостійної роботи – 80 год. Дисципліна викладається у I семестрі.
VII. Політика дисципліни	Політика навчальної дисципліни ґрунтується на засадах академічної доброчесності та визначається системою вимог, які ставляться до здобувачів вищої освіти в Українського державного університету імені Михайла Драгоманова.
VIII. Основні інформаційні джерела для вивчення дисципліни	<p>Основна література:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Веселовська Г. І. Сучасне театральне мистецтво: навчальний посібник. Київ: НАКККіМ, 2014. 143 с. 2. Вознесенська О. Л. Лялькотерапія: особливості та ризики використання ляльки в терапії. Простір арт-терапії : збірник наукових праць / редкол.: Лушин П. В., Чуприков А. П. та ін. Київ : Золоті ворота, 2018. Вип. 1 (23). С. 12–25. 3. Грушевський М. Дитина у звичаях і віруваннях українського народу. Київ: Либідь, 2006. 256 с. 4. Зінов'єва Т. До питання про архетипні риси персонажів українського вертепу. // Вісник Львівського університету. Серія мистецтво. – Вип. 3., 2003. – С. 15-23. 5. Зотов В. М. Українська та зарубіжна культура. Словник культурологічних термінів: навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2009. 264 с. 6. Історія української культури / За загал. Ред. І. Крип'якевича. Київ: Либідь, 2002. 4-те вид., стереотип. 656 с. 7. Курбас Л. Про «Різдвяний вертеп» // Філософія театру.К.,2001. 8. Курбас Л. Філософія театру / Л. Курбас; упоряд. М. Лабінський; ред. М. Москаленко. Київ: Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2001, 917 с. 9. Найден О. С. Українська народна лялька. Київ: СтилоС, 2020. 240 с. 10. Обертинська А. П. Основи теорії драми та сценарної майстерності: Навч. посібник. Київ: ДАКККіМ, 2002. 132 с.

11. Соболевська С. О. Аматорський театр ляльок у творчій самореалізації дітей з обмеженими можливостями. Міжнародний вісник: Культурологія. Філологія. Музикознавство. Київ: Міленіум, 2016. Вип. II (7). С. 91–96.
12. Щербак Т. І. Психологія народної іграшки. Проблеми сучасної психології. 2015. Вип. 30. С. 727–739.
13. Пилипчук Р. Історія українського театру (від витоків до кінця XIX ст.) / Р. Пилипчук, О. Клековкін (передмова) [упоряд., підгот. текстів до друку: М. Циганик, Р. Лаврентій]. Львів, 2019.
14. Федас Й. Ю. Український народний вертеп (у дослідженнях XIX - XX ст.). Інститут мистецтвознавства, фольклору та етнографії ім. М.Т. Рильського АН УРСР. Київ: Наукова думка, 1987. 184 с.: іл. Бібліогр.: С. 167–180 (327 назв).
15. Фіголь Д. І. Українська народна дитяча іграшка. Київ: Знання, 1999. 229 с.
16. Франко І. Я. Про театр і драматургію. Під ред. М. Ф. Нечиталюка. Київ: Вид-во Академії наук УРСР, 1957. 240 с.
17. Художня культура Європи: навч. посіб. Н. Є. Миропольська, Е. В. Белкіна, Л. М. Масол та ін. Харків: Вид-во «Ранок», 2010. 192 с.: іл.

Додаткова література:

1. Бонь І. Мистецтво аматорського театру. Черкаси : РВП «Сіяч», 1993. 72 с.
2. Вознесенська О. Л. Лялькотерапія в роботі з образом «Я» особистості. Матеріали Відкритого науково-практичного інтернет-семінару «Арт-терапія в освітньому процесі: інноваційні підходи» (12-16 березня 2018 р.).
3. Грицай М. С. Традиція вертепної драми в п'єсах І. Котляревського і М. Гоголя // Літературознавство. 1963. №1.
4. Енциклопедичний словник з арт-терапії / О. Л. Вознесенська, О. М. Скар, О. А. Бреусенко-Кузнєцов, О. О. Деркач, Л. В. Мова та ін.; за заг. наук. ред. О.Л. Вознесенської, О. М. Скар. Київ : Видавець ФОП Назаренко Т. В., 2017. 312 с.
5. Жмуд Н. В. Апотропеїчна функція народної іграшки. Етнічна історія народів Європи. 2004. Вип. 17. С. 111–116.
6. Кисіль О. Г. Український театр: популярний нарис історії українського театру. Новий український театр // Український театр: дослідження. Київ: Мистецтво, 1968. С. 95–139.
7. Коломієць Р. Г. Традиції, канони і новації українського театру : Початок XIX – початок XX ст. Київ: Інтертехнологія, 2008. Книга I. 136 с.: іл.
8. Корнієнко Н. Н. Український театр у переддень третього тисячоліття. Пошук (Картини світу. Ціннісні орієнтації. Мова. Прогноз). Київ: Факт, 2000. 160 с.: 64 іл.
9. Лужницький Г. Український театр. Наукові праці, статті, рецензії: Збірник праць. Львів, 2004. Т. 1. (Наукові праці), Т. 2. (Статті, рецензії).

10. Міфи Давньої Греції: Твори давньогрецьких авторів: навч. посіб.: у 2 кн. Київ: Грамота, 2004. Кн. 1-2004, 608 с.
11. Нестеренко В. В. Педагогічні та творчо-активізуючі можливості української народної іграшки. В Всеукраїнські науково-практичні читання студентів і молодих науковців, присвячені педагогічній спадщині К. Д. Ушинського. Одеса: ПДПУ, 2007. С. 123–125.
12. Піроженко Т. О. Становлення внутрішньої картини світу дошкільника : монографія / С. О. Ладивір, О. О. Вовчик-Блакитна та ін.; за ред. Т. О. Піроженко. Київ: Імекс-ЛТД, 2012. 236 с.
13. Словник античної міфології / уклад. І. Я. Козовик, О. Д. Пономарів; Вступ. ст. А. О. Білецького. Київ, 236 с.
14. Словник символів / уклад. О. І. Потапенко, М. К. Дмитренко, Г. І. Потапенко, В. В. Куйбіда, В. П. Коцур та ін.; За заг. ред. О. І. Потапенка та М. К. Дмитренка. Київ: Редакція часопису «Народознавство», 1997.
15. Соболевська С. О. Культуротворча функція українського аматорського театру (кінець ХХ – початок ХХІ століття) : автореф. дис. ... канд. культурології : 26.00.01/ Соболевська С.О.; Нац. акад. керів. кадрів культури і мистецтв. Київ, 2021. 18 с.
16. Соболевська С. О. Міжнародний фестиваль аматорських театрів як засіб інтенсифікації міжкультурного спілкування. Українське суспільство: основні виміри : збірник матеріалів Всеукраїнської наук.-теорет. конф. 25 травня 2017 р. Київ: НАКККіМ, 2017. С. 97–99.
17. Соболевська С. О. Український аматорський театр як засіб збереження культурної ідентичності. Актуальні проблеми гуманітарних наук у дослідженнях молодих науковців. Гуманітарний корпус : збірник наукових статей з акт. проблем філософії, культурології, психології, педагогіки та історії XVII Міжнародної наук.-практ. конф. 22 лютого 2019 р. Київ, Вінниця: ТОВ «ТВОРИ», 2019. С. 123–124.
18. Софронова Л. А. Старовинний український театр. Львів, 2004. 336 с.
19. Франко І. Я. Русько-український театр (Історичні обриси). Збір. творів у 50-ти т. Редкол. Є. П. Кирилюк (голова) та ін. Київ: Наукова думка, 1981. Т. 29. С. 293-336.
20. Цехновіцер О. Історія народного лялькового театру в Азії і Європі. М. Л., 1927.
21. Юдова-Романова К. В. Образно-технологічні засоби презентації сценічних мистецтв: сторінки історії : монографія. Київ: Ліра-К, 2020. 360 с.
22. Юнг К. Г. Архетипи і колективне несвідоме. Львів.: Астролябія, 2018. 608 с.
23. Юрковський Г. Проблеми дослідження різдвяної теми в театрі ляльок. // Вісник Львівського університету. Серія мистецтво. – Вип. 3., 2003. –С.24-28.
24. Юрковський Г. Лялька між ритуалом і театром. Кукарт.,1992. N1. С. 52-54.
25. Boal A. The Aesthetics of the Oppressed. New York: Routledge, 2006. 134 p.
26. Der Welt des puppenspiels. Berlin: Hunschelverl., 1989. 245 s.
27. Gilles A. Le jeu de la marionette: l'objet intermediaire et son metatheatre. Nancy : Press. Univ. De Nancy, 1981. 199 p.

	<p>28. Hue. Souvenir d'un voyage dans la Tartane, le Tibet et la Chine pendant les années 1844 1845 et 1846 t. 2. Paris, 1850 p. 100- 101.</p> <p>29. Jurkowski H. Dzieje teatru lalek. Od antyku do romantyzmu. Warszawa, 1970.</p>
IX. Система оцінювання	<p>Поточний контроль: оцінювання на семінарських заняттях, виконання самостійних робіт, проектної (творчої) роботи, участь у навчальній дискусії.</p> <p>Підсумковий контроль: залік у I семестрі.</p>